

TIDSREJSEN

Kære Palnatoke-spejder!

Denne gang skal vi på byløb, og vi skal samtidigt tilbage i tiden og undersøge vores bys lokalhistorie. I skal bl.a. finde den forsvundne Allerød Landsby.

Instruktion

På den følgende side er der et udsnit af et kort. På kortet er der indtegnet nogle poster med numre.

- I skal starte ved post nr. 16. Det er vores spejderhytte, Svellehytten, på Gl. Amtsvej.
- Derefter skal I besøge posterne 15, 14, 13 og 6 i den rækkefølge. I kan tage turen til fods eller på cykel.
- På side 4-7 er der en forklaring til hver post. Der er en beskrivelse af hvad det er, I ser, og der er en lille opgave i form af et emne, I skal snakke om.
- Før I forlader posten, skal I kigge jer godt omkring. I skal nemlig finde noget, der er på ét af de billeder, der er vist på side 3. For hvert billede er der et bogstav, og det bogstav skal I notere. Tilsammen danner bogstaverne for post 15, 14, 13 og 6 et kodeord.
- Når I er hele ruten rundt, sender I en mail til jeres leder med kodeordet og I må også gerne skrive en lille hilsen med hvad I har oplevet:

Mikroer: Hanne - mikroleder@palna.dk

Mejser: Mathias - mejseleder@palna.dk

Spirer: Marianne - Juniorleder@palna.dk

Trop: Line - tropoleder@palna.dk

Tips til ruten

1. Turen er ca. 2½ km. Hvis I går turen, tæller det også til ”Palnatoke går 2020 km tilsammen”, se hjemmesiden (www.palna.dk).
2. Hvis I er gående, kan I tage den korte vej fra post 16 til post 15, hvor I går på cykelstien på højre side af Nymøllevej – lige efter den anden bro kan I kravle lidt op ad skrænten til en sti, der går op til Allerødvej. Hvis I er på cykel, er I nød til at tage den lidt længere vej nordom, dvs. op til den store rundkørsel, drej til venstre under banen, tværs over den næste rundkørsel, og derefter ad Prins Valdemars Allé og Frederiksborgvej.
3. Fra post 14 til post 13 kan man godt gå ad Frederiksborgvej, men det er lidt kedeligt. Prøv i stedet at gå ned af sidevejen Frydendalsallé og gennem skoven ved Kratbjerg. Så kan I også nyde anemonerne.
4. I kan også bruge turen til at træne nordvending af kort uden kompas:
 - Hver gang man kommer til et vejkryds, stopper man op.
 - Du har nu ryggen mod den vej, du kom fra.
 - Du skal vende kortet, så den vej på kortet, du kom fra, peger ind i din mave
 - Nu vender kortets nord mod den rigtige nord – man siger at kortet er nordvendt.
 - Når kortet er vendt rigtigt i forhold til omgivelserne, er det lettere at se, om man skal dreje til højre eller venstre, eller fortsætte ligeud.

Hvis I synes, at lokalhistorie er spændende

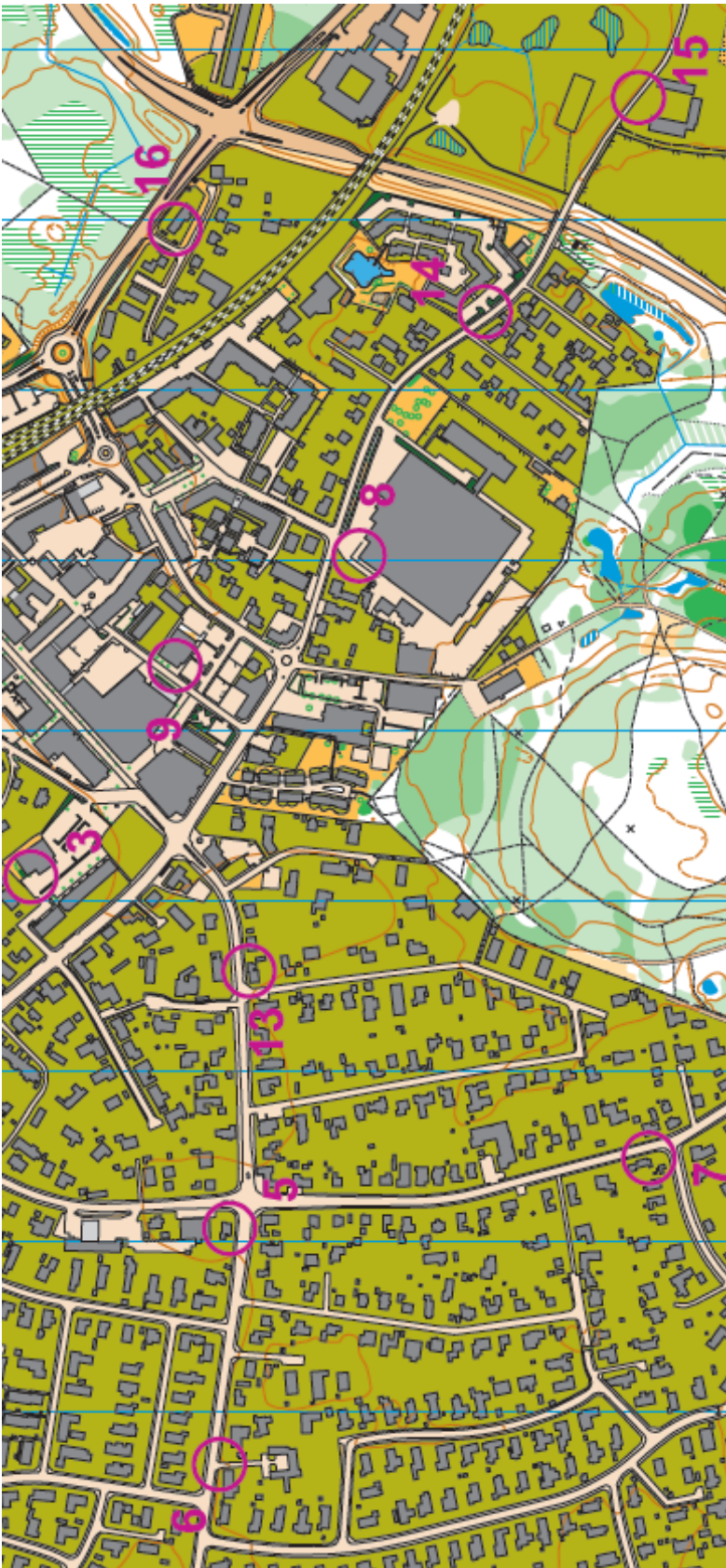
Vi har fundet de gamle billeder på LAFAKs hjemmeside, www.lafak.dk (LAFAK = Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune).

Her kan I læse meget mere om Allerøds historie.

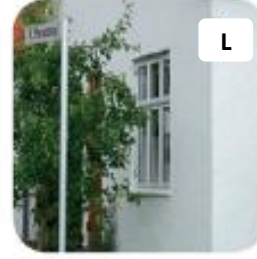
Kortudsnittet er fra brochuren *Find vej i Lillerød*, der kan hentes her:

<http://www.alleok.dk/Kort/Findveji%20Lillerod%20-%20printvenlig%20A4.web.pdf>

Her er der hele 18 poster ved lokalhistoriske steder, hvis I har fået lyst til en lidt længere tur.

15	14	13	6

Post 15

Der var en gang to landsbyer. Den ene landsby hed Lillerød. Den lå i området, hvor Lillerød Kirke ligger. Den nærmeste nabo-landsby lå syd for og den hed Allerød.

Med tiden voksede landsbyen Lillerød og blev en stor by. Det er faktisk den by, vi kender i dag.

Landsbyen Allerød bestod af nogle gårde og et par huse. Da den var størst, var der 3 gårde. De hed alle sammen Allerødgård. For at man kunne kende forskel, blev de kaldt efter deres alder:

- Gammel Allerødgård
- Allerødgård
- Ny Allerødgård (det er den, der nu er bygget om til Allerød Privatskole)

I står lige nu ved den Gamle Allerødgård. Her lå engang også nogle huse, så man kan sige, at I lige nu står midt i den gamle Allerød Landsby!

OPGAVE

- Kig på det gamle postkort nedenfor, der er ca. 100 år gammelt. Kig især på træet på gårdspladsen og sammenlign med træet på gårdspladsen lige foran jer. Se hvor meget træet er vokset!
- Snak om, hvor meget der ellers er sket på 100 år. Kender I nogen, der er 100 år gamle? Har I spurgt dem om hvordan det var at være barn, da de var på jeres alder?

Post 14

Lige nu står I på den jord, der hørte til den Allerødgård, der hverken var ny eller gammel. Gården blev revet ned i 1989, da man byggede den store vej, I lige er gået hen over (Nymøllevej), for gården lå for tæt på vejen.

Selvom gården hed Allerødgård, så kaldte folk, der boede i nærheden, den faktisk noget andet. De kaldte den *Møggården*.

For over 100 år siden boede de fleste danskere på landet. Man havde ikke rigtige toiletter, hvor man kunne skylle ud. Man havde bare et lokum, hvor man kunne sætte sig på en spand, men det var ikke det store problem, for spanden med tis og afføring kunne tømmes på gårdens mødding sammen med gødning fra gårdens dyr. Hvis man boede i et hus i en by som Lillerød, kunne den menneskelige afføring bruges som gødning i køkkenhaven.

Manglen på toiletter og tilhørende kloakering var derimod et stort problem i de store byer, hvor folk boede i lejligheder og ikke havde en have. I København skulle "Kjøbenhavns Grundejeres Renholdningsselskab" sørge for at skaffe afføringen af vejen. Man sørgede for, at alle fik ens latrinspande. De fyldte spande blev samlet ind om natten og erstattet af tomme spande. De fyldte spande blev fragtet til latrindepoter, hvor de blev tømt, så de kunne sættes tilbage som tomme spande næste nat osv.

Allerødgård blev købt og brugt som latrindepot i perioden 1901-1925. Latrinspandene blev kørt med tog til stationen, og så fragtet videre til Allerødgård. De lokale landmænd var glade for ordningen, for de kunne hente møget og bruge det til at gøde deres jorde. Men stanken fra latrindepotet har kunnet lugtes helt op til midtbyen, så det var ikke så sært, at de lokale kaldte Allerødgård for Møggården!

OPGAVE

Snak om hvordan det ville være, hvis vi ikke havde toiletter med "træk og slip".

Foto fra 1972 – dengang var der ikke mange huse i området.

Post 13

Huset er R. Jensens osteforretning, bygget i 1944.

OPGAVE

- I huset er der stadigvæk en forretning, men der sælges ikke længere oste. Kig ind gennem det store vindue: Hvad sælges der nu?
- I gamle dage var der ingen supermarkeder. Der var til gengæld mange flere små, specialiserede butikker. Man købte kød hos slagteren, grøntsager fra grønthandleren, ost fra ostehandleren osv. Hvordan tror I, det var at handle ind i gamle dage? Man måtte også handle oftere; man kunne ikke handle ind til en hel uge ad gangen, for køleskabet var ikke opfundet!

Post 6

Når I hører ordet *skolegård*, så tænker I nok på et område lige uden for skolebygningen, hvor der er plads til at lege i frikvartererne. Men lige nu står I ved indkørslen til en rigtig skolegård!

Gl. Skolegård er Lillerøds første skole fra 1823. I bygningen var der både plads til en skolestue og til at læreren kunne bo der med sin familie. Der hørte også et jordområde til skolen, for en del af lærerens løn var, at han fik udbyttet fra det landbrug, han kunne drive. Det er derfor, skolen ligner en gård.

Gl. Skolegård blev brugt som skole frem til 1910, hvor Lillerød Skole blev indviet (den, der i dag hedder Lillevang skole, afdeling Lillerød). Jorden blev solgt fra, så de huse, der nu ligger på Gl. Skolegårdsvej, ligger på den gamle skolegårds jord.

OPGAVE

Snak om, hvordan I tror, det var at gå i skole dengang, der ikke var nogen computere, og hvor læreren måtte slå de uartige elever med en pind, der blev kaldt et spanskrør.

